

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ЦЕНТР НЕПЕРЕРВНОЇ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«23» листопада 2023 року

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В КУЛЬТУРІ

**Програма підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів
закладів культури**

Форма навчання	<u>очна/заочна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>2.5</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>залік</u>

Розробники: Ольга Рафаїлівна Копієвська, Ірина Олександрівна Шевченко

Розробники: КОПІЄВСЬКА Ольга Рафаїлівна, доктор культурології, професор, заслужений працівник освіти України; ШЕВЧЕНКО Ірина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

ПОГОДЖЕНО

Директорка Центру неперервної
культурно-мистецької освіти
кандидат педагогічних наук, доцент

Ірина ШЕВЧЕНКО

СХВАЛЕНО

В.о. зав. кафедри арт-менеджменту та
івент технологій, доктор наук з
соціальних комунікацій, професор,
академік ГО "Національна академія наук
вищої освіти України", член спілки
документознавців України

Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА

Протокол № 5 від «22» листопада 2023 р.

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол від «23» листопада 2023 р. № 2

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

Затверджено Вченою радою Академії протокол від «18» грудня 2023 р. № 15

© Копієвська О. Р.,
Шевченко І.О., 2023
© НАКККіМ, 2023

1. Анотація (опис) навчальної програми (у т.ч. міждисциплінарні зв'язки):

«Трансформаційні процеси в культурі» є програмою для підвищення кваліфікації начальників відділів (секторів) культури і туризму районних (міських) держадміністрацій, виконкомів, виконавчих органів ТГ та керівників закладів культури і спрямована на підвищення рівня їхньої інтегральних, загальних та професійних компетентностей.

Програма підвищення кваліфікації «Трансформаційні процеси в культурі» спрямована на оновлення знань щодо сучасних трансформаційних процесів у культурі, формування вмінь і навичок у застосуванні предметного поля курсу в професійній діяльності.

Під час підвищення кваліфікації за програмою слухачі вивчають трансформаційні процеси в культурі України крізь призму глобального та локального, а також локальних особливостей; розуміння проблем невідповідності між сталими стратегіями культуротворення й культурними реаліями сьогодення, що вимагають принципово інших підходів і наполегливо примушують утворювати адекватні практики задля забезпечення та реалізації культурних, творчих потреб людини, формування в кожному індивіді основ духовної, правової, політичної культури тощо.

В цих умовах підвищення кваліфікації управлінців та керівників закладів культури має передбачати змістовну складову – оволодіння новими знаннями щодо *ролі культурних практик* в умовах *соціальних змін та трансформацій, власне моделей* трансформаційних процесів в культурі та розуміння культурної стратегії як бренду на національному та локальному рівнях. При цьому важливим є оцінювання культурної матриці як основи культуротворення та місця України на культурній мапі світу.

Начальники відділів (секторів) культури і туризму районних (міських) держадміністрацій, виконкомів, виконавчих органів ТГ та керівники закладів культури є безпосередніми творцями культурного простору України на локальному рівні та модераторами його формування, залучаються до процесів трансформації культури в регіонах в умовах децентралізації з урахуванням викликів війни та подолання наслідків війни.

Під час навчання за програмою «Трансформаційні процеси в культурі» слухачі детально ознайомляться з адаптивними культурно-мистецькими практиками в умовах війни, інформаційно-комунікаційними практиками закладів культури в умовах гібридних загроз, отримують знання з формування соціокультурних партнерств та кроскультурних і бізнес колаборацій, а також особливостями прийняття управлінських рішень в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Окремий змістовний розділ програми передбачає вивчення основ проектного менеджменту та проектного розвитку закладів культурно-мистецької сфери, сучасним процесам бюджетування закладів культури та бюджетним програмам місцевого рівня

Вивчення матеріалу у межах програми здійснюється шляхом застосування комплексу таких методів і видів діяльності:

- лекції, семінари (практичні) з практичними завданнями / вправами,
- інноваційне планування,

- кейс-метод.

2. Мета програми – формування у слухачів розуміння сутності трансформаційних змін в культурі, отримання алгоритму дій в умовах змін, кризи або невизначеності та формування навичок ефективного менеджменту.

3. Завдання програми:

- ознайомити слухачів із сутністю трансформаційних процесів культурно-мистецької сфери;
- сформувати розуміння трансформації культури в регіонах в умовах децентралізації з урахуванням викликів війни та подолання наслідків війни;
- вдосконалити навички стратегічного управління та проєктного менеджменту у сфері культури
- напрацювати алгоритм дій в умовах ризиків та гібридних загроз;
- сформувати вміння комунікувати та співпрацювати з представниками медіа, бізнесу, волонтерами та громадськими активістами у частині формування номенклатури культурно-мистецьких послуг членам громади;
- вдосконалити навички застосування та розвитку адаптивних культурно-мистецьких практик.

4. Програма забезпечує набуття таких компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні завдання та практичні проблеми у культурно-мистецькій сфері, що пов'язані з трансформаційними процесами, системними змінами, впровадженням інновацій;

загальні: здатність до стратегічного мислення, аналізу та синтезу; здатність бути відповідальним та працювати в команді; здатність генерувати нові ідеї (креативність); висловлювати та аргументувати власну думку; здатність вільно спілкуватися – як письмово, так і усно – з професійних питань на основі толерантності, діалогу та співпраці; Здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаної роботи; вміння застосовувати знання в практичних ситуаціях; реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати гуманітарні цінності, здатність до саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя;

фахові: здатність до науково-теоретичного й практичного осмислення сучасних соціокультурних процесів у їх глобальному, глокальному та локальному вимірах; спроможність до використання міждисциплінарного підходу у вивченні та застосуванні досліджуваних трансформаційних явищ і феноменів; вивчення й вміння логічно обґрунтовувати вплив різних груп стейкхолдерів соціокультурної розбудови; навички планування, обґрунтування та відстоювання теоретичної цінності та практичного значення проведеного дослідження та соціокультурного заходу; вирішення сучасних соціокультурних проблем, викликаних трансформаційними процесами, і надання науково обґрунтованих висновків; спроможність здійснювати експертизу та надавати консультаційну допомогу в процесах упровадження культурних трансформацій.

5. Результати навчання за програмою:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці
Код	Результат навчання			
1.	Знання моделей трансформаційних процесів в культурі. Розуміння культурної стратегії як бренду та культурної матриці як основи культури творення. Розуміння локальних особливостей формування культурного простору України. Розуміння процесів трансформації культури в регіонах в умовах децентралізації з урахуванням викликів війни та подолання наслідків війни. Знання культурних практики подолання гібридних загроз.	Лекційне заняття Практичне заняття	Опитування, перевірка виконання завдань	25
2.	Спроможність до стратегічного управління та вміння використовувати проектний менеджмент в діяльності закладів культури, у т.ч. на локальному рівні. Вміння будувати соціокультурні партнерства, зокрема крос культурні та бізнес колаборації. Здатність здійснювати локальний фандрейзинг. Вміння застосовувати адаптивні практики та впроваджувати досвід успішних партнерств. Вміння приймати управлінські рішення в умовах негативного впливу гібридних загроз	Лекційне заняття Практичне заняття	Опитування, перевірка виконання завдань	25
3.	Здатність використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях. Здатність діяти відповідно до комунікаційної стратегії закладу культури (мережі закладів культури на локальному рівні). Спроможність до використання інформаційно-комунікаційних	Лекційне заняття Практичне заняття	Опитування, перевірка виконання завдань	25

	практики в умовах трансформацій та гібридних загроз. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію.			
4.	Працювати в команді і автономно, оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення. Володіти культурою мислення, вміти узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та використанням.	Лекційне заняття Практичне заняття	Опитування, перевірка виконання завдань	25

6. Співвідношення результатів навчання із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

7. Схема формування оцінки (згідно п.7 «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» від 30 серпня 2022 р.)

7.1. Форми оцінювання слухачів:

- поточне оцінювання:

1. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 1.4: -25 балів*/15 балів.
2. Оцінювання роботи під час семінарського заняття з теми 2.2: -25 балів/15 балів
3. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 2.4: -25 балів/15 балів.
4. Оцінювання роботи під час практичного заняття з теми 3.5: -25 балів/15 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2. Організація оцінювання:

Контроль за якістю навчання слухача здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів формують бали, отримані з усіх тем, змістових розділів (бали, отримані за контрольні роботи, презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях (практичних заняттях), а також бали, що отримані за підсумкову роботу (залік).

У випадку відсутності слухача з поважних причин відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу у НАКККіМ» від 30 серпня 2022 р.

Залік виставляється за результатами роботи впродовж навчання за програмою. Слухач, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за результатами контролю. Слухачі, які набрали протягом семестру менше 60 балів обов'язково складають залік.

7.3. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за шкалою НАКККіМ (бали)	Оцінка за чотирибальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
74-81		C
64-73	Задовільно	D
60-63		E
35-59	Незадовільно	FX
1-34		F

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ
для підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів закладів культури
за програмою «Трансформаційні процеси в культурі»

№ п/п	Назва розділів, тем	Види занять та кількість годин			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контроль знань
	<i>Розділ 1. Соціальні зміни та роль культурних практик</i>				
1.1	Моделі трансформаційних процесів в культурі. Культурна стратегія як бренд	3	1		
1.2	Культурна матриця як основа культуротворення. Україна на культурній мапі світу	2	2		
1.3	Локальні особливості формування культурного простору України	2	2		
1.4	Трансформація культури в регіонах в умовах децентралізації з урахуванням викликів війни та подолання наслідків війни	3	1		Контрольна робота
1.5	Соціальні домени гібридних загроз. Культурні практики подолання гібридних загроз. Візуалізація гібридних загроз.	1	3		
1.6	Інформаційно-комунікаційні практики закладів культури в умовах трансформацій. Методологічні підходи до розробки комунікаційної стратегії	2	2		
	<i>Розділ 2. Партнерство культурних інституцій з бізнесом</i>				
2.1	Поняття «соціокультурне партнерство»: теоретико-культурологічний підхід. Кроскультурні та бізнес колаборації	2	2		
2.2	Заклад культури в умовах війни: адаптивні практики та досвід успішних партнерств	2	3		Контрольна робота
2.3	Комунікативні стратегії у бізнес-партнерстві. Лайфхаки для ефективної комунікації	3	1		
2.4	Локальний фандрейзинг: розвиток партнерств ККІ з бізнесом	3	2		Контрольна робота
2.5	Державно-приватне партнерство культурних інституцій з бізнесом	3	3		
	<i>Розділ 3. Нові виклики в управлінні культурою</i>				

3.1	Стратегічне управління та проєктний менеджмент в діяльності закладів культури	3	3		
3.2	Ефективний менеджмент сфери культури в умовах реформ та проєктної діяльності на локальному рівні	2	3		
3.3	Особливості прийняття управлінських рішень в умовах негативного впливу гібридних загроз	3	3		
3.4	Сучасні процеси у бюджетуванні закладів культури. Бюджетні програми місцевого рівня	2	2		
3.5	Проєктний розвиток закладів культурно-мистецької сфери	2	1		Контрольна робота
	Залік				
	Разом	38	34		2

Загальний обсяг 75 год., в тому числі:

Лекцій – 38 год.

Практичних занять – 34 год.

Консультація, залік – 3 год.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ

Самостійна робота слухачів є одним з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу.

Самостійна робота слухачів за програмою «Трансформаційні процеси в культурі» передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних тем;
- самостійна робота із джерелами з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції та рекомендовану

літературу, повторювати пройдений матеріал. Основні види самостійної роботи слухачів з дисципліни: опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури; самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу; написання відповідей.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використання методів навчання в процесі викладання програми підвищення кваліфікації «Трансформаційні процеси в культурі» зумовлено пізнавальним і виховним значенням цієї дисципліни та її місцем в системі підвищення кваліфікації фахівців, а також метою і завданнями її вивчення. У процесі викладання навчальної дисципліни доцільно використовувати різні методи навчання, інформаційно-рецептивний, метод проблемного викладу, дослідницький метод, практичні методи (різні види вправ, тренувальне тестування), інноваційне планування.

Рекомендовані джерела:

1. Закон України «Про культуру» від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI (стаття 23 у редакції від 04.12.2021).
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI (стаття 89 у редакції від 21.03.2022).
3. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Культура та інформаційна політика / Національна рада з відновлення України від наслідків війни.- Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf>
4. Методичні рекомендації щодо створення і організації функціонування центрів культурних послуг у територіальних громадах, затверджені наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 01 грудня 2022 р. № 466.- Режим доступу: <https://mkip.gov.ua/documents/302.html>
5. Посібник Центр культурних послуг у територіальній громаді/ Петраков Я., Кулініч М., Чмир О., Копил О., Остапенко П., Остапенко Д./Проект «Центри культурних послуг, як інструмент згуртованості громади», Міністерство культури та інформаційної політики України, Товариство дослідників України Київ.: 2022. 296 с .- Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/822/.pdf>
6. Зайцев, М. *Культура та культурний поступ: спроба понятійної аналітики*. In: Соціокультурні виклики сучасності: потреба у теоретичному

осмисленні: колективна монографія. Видавництво Національного університету «Острозька академія», Острог, 2022.

7. Костиренко, Т. С. Трансформаційні процеси в культурі сучасного міста на прикладі стріт-арт: кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» / Т. С. Костиренко; наук. керівник. доц. А. Ф. Форостян ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Ф-т культури і мистецтв, Кафедра культурології. – Херсон : ХДУ, 2020. – 78 с.

8. Кравченко О. В. Культурологічна рефлексія сучасної культурної політики [Електронний ресурс] / О. В. Кравченко. – Режим доступу : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura39/04.pdf>

9. Кравченко О. В. Типологізація культурної політики : теоретичні альтернативи [Електронний ресурс] / О. В. Кравченко. – Режим доступу : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/kultura36/05.pdf>. – Заголовок з екрана.